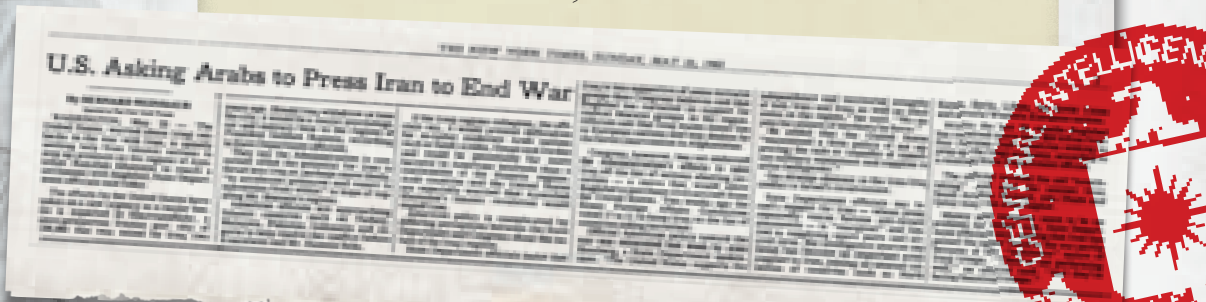

✕ خارج از مرز

سرویس خبری نیویورک تایمز، دوم خرداد، یک روز پیش از آزادی خرمشهر، نوشت: «مقام‌های وزارت خارجه می‌گویند ایالات متحده، نگران از ناکامی‌های عراق در جنگ با ایران، بی‌بیاوه از کشورهای اسلامی کمک می‌خواهد تا فشار بر رژیم آیت‌الله خمینی را افزایش دهند و آن را به مصالحه با بغداد وادارند. تلاش‌های ایالات متحده اخیراً فوریت بیشتری یافته‌اند چون انتظار می‌رود نبردی بزرگ در خرمشهر رخ دهد؛ شهر بندری ایران که زمانی پررونق بود، با ۱۵۰ هزار نفر جمعیت که عراق دو سال پیش تصرف کرد. به گفته‌ی مقام‌های وزارت خارجه، عقب‌نشینی عراق از

این شهر یا از دست دادنش [در جریان نبرد] ضربه‌ی روانی و نظامی سختی به رژیم رئیس‌جمهور صدام حسین وارد خواهد کرد. این مقام‌ها می‌گویند دولت [ایالات متحده] نگران است که شاید ایرانی‌ها به خاک عراق حمله کنند یا، به احتمال قوی‌تر، «فشار [بر عراق] را افزایش دهند و به خرابکاری در داخل [عراق] متوسل شوند» تا رژیم صدام حسین را سرنگون کنند. مقام‌های آمریکایی دست‌به‌دامان کشورهای اسلامی مثل ترکیه، مالزی، پاکستان، اندونزی و الجزایر شده‌اند تا از آن‌ها برای حل منازعه پیش از بالا گرفتن کار و سقوط [صدام] حسین کمک بگیرند.»

✕ پس از آزادی خرمشهر

در گزارشی که در تاریخ سوم خرداد تهیه شده و براساس شواهد، به احتمال فراوان باید ساعت‌هایی مانده به تکمیل پیروزی بزرگ ایران آماده شده باشد، درباره‌ی نبرد خرمشهر می‌خوانیم: «با وجود عزم عراقی‌ها برای دفاع از خرمشهر، ایران در نهایت خواهد توانست شهر خرمشهر را بگیرد. رئیس‌جمهور صدام حسین با تصمیمش برای دفاع [از این شهر] چند لشکر مهمش را به خطر انداخته است و محتمل است که متعاقباً اوضاع سیاسی‌اش وخیم‌تر شود. ظاهراً ایران هنوز درباره‌ی حمله کردن یا نکردن به جنوب عراق تصمیم نگرفته، گرچه گزارش‌های معدودی نشان می‌دهند که ایرانی‌ها در پی سنجش و ارزیابی واکنش جمعیت محلی به چنین اقدامی‌اند. هیچ‌یک از کشورهای عربی، از جمله مصر، تمایلی به کمک نظامی به طرف عراقی نشان نداده است. مخاطرات کوتاه‌مدت برای کشورهای عربی خلیج [فارس] در صورت استمرار پیروزی‌های ایران به تحریک بالقوه‌ی جمعیت‌های شیعه‌شان توسط ایران مربوط می‌شوند. بحرین همچنان

Ⓛ خرداد ۱۳۶۱، پس از آزادی خرمشهر. مهم‌ترین پرسش آمریکایی‌ها درباره‌ی تصمیم ایران در مورد ادامه‌ی جنگ است.

از همه‌ی این کشورها آسیب‌پذیرتر است.»
عصر سوم خرداد ایرانی‌ها خبر پیروزی بزرگشان در خرمشهر را به دنیا مخابره کردند. از این پس اغلب بحث‌ها درباره‌ی تصمیم ایران پس از این پیروزی بزرگ است و گمانه‌زنی درباره‌ی سرنوشت صدام. در سندی به تاریخ پنجم خرداد، دوروز پس از پیروزی بزرگ ایران، می‌خوانیم: «تصمیم صدام حسین برای خروج از خرمشهر مانع خسارت‌های سنگین جانی و تجهیزاتی شد؛ اما به قیمت تضعیف جدی موقعیت داخلی صدام. حتی اگر ایرانی‌ها در حال حاضر تصمیم بگیرند از حمله به خاک عراق خودداری کنند، دست‌کم تلاش‌هایشان را برای تحریک شیعیان جنوب عراق به شورش تشدید خواهند کرد. تا زمانی که صدام حسین در مسند قدرت باشد، [آیت‌الله] خمینی از صلح سر باز خواهد زد و ایرانی‌ها احتمالاً فشار بیشتری به کشورهای خلیج [فارس] برای توقف کمک‌های مالی و لجستیک‌شان به عراق وارد خواهند کرد. این فشارها و احتمالاً فزاینده‌ی سقوط رژیم بغداد باعث خواهند شد تا کشورهای خلیج [فارس] و اردن بیش از پیش خواستار مداخله‌ی دیپلماتیک ایالات متحده شوند.»

در سند دیگری که فردای این روز تهیه شده، آمده است: «ایران، پیش از تصمیم‌گیری درباره‌ی وارد شدن یا نشدن به خاک عراق، احتمالاً بررسی خواهد کرد که شکست در خرمشهر چه پیامدهایی در بغداد دارد.» بعد از این جملات، حدود ۱۲ خط از سند پاک شده است و بعد با این جملات ادامه پیدا کرده است: «هم‌زمان، کشورهای عربی میانه‌رو همچنان از توافق بر سر نحوه‌ی کمک به عراق و کاهش حمایت اعراب تندرو از ایران عاجزند. شورای

Ⓛ سند سیا به تاریخ سوم خرداد ۱۳۶۱. ساعتی قبل از پیروزی ایران، کارشناسان پیش‌بینی کردند ایران خرمشهر را آزاد خواهد کرد.

Ⓛ اتاق فرماندهی ایران در عملیات رمضان. در گرمای شدید خوزستان برای خنک نگه‌داشتن بی‌سیم‌ها از طرف یخ استفاده کرده‌اند.

It is not yet decided whether to invade southern Iraq, although a few reports indicate that the Iraqis are attempting to gauge the reaction of the Soviet Union, should they do so. The Arab nations, including Egypt, has authorized a decision to limit the use of military air force's while the Iraqi